

Foto: Susan Lorenzen

14 tips

Version 2, med läs-mer-tips

till dig som vill skapa en
grönare kommun

Fjorton tips för klimatsmarta kommuner

Sju tips om trafik- & transportåtgärder ...

Flertalet kommuner har idag gjort stora framsteg inom sin energiproduktion och sin avfallshantering. Men ganska få har på allvar gett sig in på trafik- och transportområdet för att dra ner på växthusgaserna – trots att inrikes transporter står för 41 % av koldioxidutsläppen (Naturvårdsverkets beräkningar för 2008), en siffra som kontinuerligt ökat de senaste åren. Slutsatserna är tre:

- ▶ En minskning av transporternas utsläpp är nödvändig, och
- ▶ det finns teoretiskt sett en stor potential för minskningar, men
- ▶ de kräver genomtänkta åtgärder och stor uthållighet för att bli verkliga.

För dig som gett dig tusan på att lyckas följer här några tips och råd som stöd på vägen.

1. Använd beteendepåverkande åtgärder (MM, mobility management). MM ger dig en samling bevisat kostnadseffektiva åtgärder som ger snabba resultat. Du får tillgång till en verktygslåda som utvecklats kraftigt de senaste femton åren, inte minst genom olika europeiska projekt (där vi på Trivector för övrigt ofta deltagit). Bland redskapen finns även sådana som hjälper dig välja åtgärd, beräkna effekter och kostnader samt underlättar genomförande och uppföljning.

Läs mer:

- ▶ Vår [webbsida om MM](#).
- ▶ Webbplatsen mobilitymanagement.se.
- ▶ [Max-sidorna hos Epomm](#) (the European Platform on Mobility Management).

2. Trimma kommunens egna transporter. Du föregår med gott exempel, ökar din klimatkompetens, minskar utsläppen – och sänker kostnader på köpet.

Läs mer:

- ▶ Vår [webbsida Företagens transporter](#), där det även finns en folder i pdf-format att ladda ner.

3. Utnyttja dina styrmedel. Att till exempel styra tillgången till lättåtkomlig och kostnadsfri parkering har visat sig vara ett bra sätt att påverka biltrafiken i tätorter. Och färre bilar ger mer ytor till stadslivet och invånarna.

Andra styrmedel – förutom parkering – är regleringar av olika slag, miljözoner, och trafikföreskrifter. För större kommuner finns även alternativet trängselavgifter.

Läs mer:

- ▶ [Handbok i bilsnål samhällsplanering](#), Lunds kommun.

4. Vinnlägg dig om en klimatsmart och bilsnål fysisk planering. Den ger inga snabba resultat, men är ack så viktig och lönsam på sikt. Klassiska forskningsresultat från t ex Kenworthy och Newman visade redan för 15 år sedan sambandet mellan en stads nätstruktur och dess energiförbrukning.

Numera finns det verktyg för att systematiskt arbeta med fysiska planeringsfrågor ur ett trafik- och transportperspektiv. Man kan även beräkna effekterna – om du ger oss vissa grundfakta om en viss planering, så kan vi redan nu beräkna hur lång det tar innan olika effekter visar sig.

Läs mer:

- ▶ [”Lokalisering av extern handel](#) – vägledning för beskrivning av effekter på trafik och miljö.” Vägverket. Rapporten handlar visserligen om externhandel, men principerna fungerar även för annan lokalisering.

5. Ta fram en trafikstrategi och *följ den*. En levande strategi – till skillnad från en hyllvärmare – bygger på två saker:

- ▶ Att den tillkommit i samförstånd mellan alla inblandade aktörer och således är väl förankrad.
- ▶ Att den driver fram ständiga förbättringar, t ex genom ett inbyggt ledningssystem, innehållande verktyg som revisioner, rutiner, organisationsbeskrivningar och annat med uppgift att ge en mer systematisk, effektiv och långsiktig verksamhet.

Läs mer:

- ▶ Vår [webbsida om TrastPlus](#).

6. Genomför åtgärder i samordnade paket, dvs skapa synergier. De mest framgångsrika städerna och kommunerna jobbar brett och strategiskt. Istället för att genomföra enstaka åtgärder koordinerar de flera åtgärder till en större helhet. Det ger en bättre effekt totalt sett och effekten kvarstår även när enskilda projekt avslutats. Man har helt enkelt kommit in i en god spiral; projekten har skapat en process.

Läs mer:

- ▶ Ett bra exempel är [LundaMaTs](#).

7. Tänk inte rörlighet, tänk tillgänglighet. Rörligheten har blivit en helig ko, trots att den bara är ett medel. Det är inte rörligheten i sig som är intressant utan tillgängligheten, dvs möjligheten att ta del av olika slags utbud. Ibland förutsätter det rörlighet, men ofta inte. Rörligheten är en kostnad medan tillgängligheten är nyttan. Nyttan bör maximeras medan kostnaden bör minimeras.

Att tänka tillgänglighet är helt nödvändigt för att kunna motivera och vidta åtgärder som är miljömässigt hållbara. Det krävs ett paradigmskifte bland trafikplanerare, som oftast har levt med ett framkomlighets- och rörlighetstänkande som något självklart. De nya transportpolitiska målen resonerar tvärtom – de stöder tillgänglighetstänkandet.

Läs mer:

- ▶ [”En ökad tillgänglighet för alla ökar friheten”](#), Ljungbergs blogg 28 januari 2010.
- ▶ [De transportpolitiska målen](#) (”Mål för framtidens resor och transporter”, Prop. 2008/09:93).

... och sex tips om mål, strategi och planering ...

8. Var inte rädd för att trotsa opinionen. Om ett åtgärdsförslag får stöd av experter och av vetenskapliga belägg, så kan det vara värt att satsa på det, trots att opinionen är motsträvig. Forskning visar att det nästan alltid går bra. Skulle det mot förmodan inte göra det, så kan du ändå visa goda skäl till att handla som du gjorde.

Läs mer:

- ▶ ”Bättre införande av åtgärder för ett hållbart transportsystem”, TransportMistra.
- ▶ ”Fakta och resultat från Stockholmsföröket”, Stockholm Stads externa expertgrupp.

9. Agera *nu*, i stället för att vänta på andra, och i stället för att kräva att ”samhället ska gå in och ta sitt ansvar”. Ju längre du väntar, desto större blir problemet, och svårare att åtgärda. Att vänta är i det här fallet lika förnuftigt som att ta lån till ockerränta.

Läs mer:

- ▶ ”Bättre införande av åtgärder för ett hållbart transportsystem”, TransportMistra.
- ▶ LETS 2050 – forskningsprogram med uppgift att visa vägar mot omställningen till ett klimatsnålt energi- och transportsystem.

10. Sätt upp mål som är mätbara. Mät sedan kontinuerligt, och agera snabbt så fort du märker en avvikelse.

Läs mer:

- ▶ Trafikverkets webbsida om Sumo.

11. Bli medveten om konflikterna. Olika delar av kommunen (förvaltningar, verksamheter etc) sätter olika mål utifrån olika syften, så förvänta dig inte total harmoni. Ta reda på vilka mål som står i konflikt med varandra eller med rådande praxis. Dölj inte konflikterna, och prata inte bort dem. Skaffa i stället verktyg för att beskriva och hantera målkonflikter.

Läs mer:

- ▶ På vår sida om pågående forskningsprojekt kan du läsa några rader om ”Hur får vi med oss stafettpipen i planeringen?”. När projektet är klart blir det betydligt mer att läsa – en rapport kommer preliminärt i november 2010.

12. Håll hög beredskap. Var beredd på att verkligheten är oförskämd nog att inte följa din plan. Gör på ett tidigt stadium några tankeexperiment, där du föreställer dig vad som kan gå snett på vägen. Fundera ut olika motdrag som du sedan har i beredskap.

Läs mer:

- ▶ Ett exempel på forskning inom området är ”Snabb anpassning” – ett projekt om beredskap och robusthet i transportsystemet vid oljebrist eller snabb prisuppgång.

13. Tänk processer i stället för projekt. Det är processer som på sikt leder till bestående förändringar. Projekt, däremot, har per definition ett bestämt slut. De kan dock vara bra, om de fungerar som startmotor för nya processer eller som stimulans för befintliga.

Läs mer:

- ▶ Vår webbsida ”TRAST Plus – trafikstrategi med plusmeny”.

... samt sist, och kanske viktigast

14. Installera ett framtidsombud. Det behövs en motvikt till investerare och företagsledare vars perspektiv sträcker sig till nästa kvartalsrapport, och till politiker vars tidshorisont slutar vid nästa val. När mottot är ”Allt genast, jag först, dom andra betalar”, så krävs någon som ser bortom dagens i-landsproblem, och agerar språkrör för kommande generationer.

Läs mer:

- ▶ ”Commissioner of the Environment and sustainable development” i Kanada har fått i uppdrag att bevaka och kommentera olika beslut och policyer ur framtida generationers perspektiv.

Fler lästips

Här kommer ytterligare några lästips, denna gång på en mer övergripande eller teoretisk nivå. Vissa delar av de här skrifterna kan te sig svåra att förstå, men ofta är det bara skribenten som inte haft tid att förklara riktigt. Men det kan vi göra istället, om det behövs. Hör av dig!

- ▶ Strategin för effektivare energianvändning och transporter, EET. Naturvårdsverket m fl.
- ▶ Samhällsplaneringens roll för transportsektorns CO₂-utsläpp. Trivector Traffic på uppdrag av Lunds kommun.
- ▶ Klimatrapport för Skåne. Region Skånes klimatberedning.
- ▶ Towards a resource-efficient transport system – TERM 2009. EEA (European Environment Agency).

Hur du kan använda oss

Vi kan bistå med punktinsatser och avlastningar, fylla olika kompetensluckor och mycket annat. Här är exempel på tänkbara insatser från vår sida:

- ▶ Kunskapsförmedlare och idégivare. Vi kan t ex tala om för dig vilka typer av åtgärder som fungerar i olika sammanhang. Ofta kan vi även göra effekt- och kostnadsberäkningar för var och en av dem.
- ▶ Projektlots – vi fungerar som arbetsledare och övervakar projektet, medan du gör större delen av det praktiska arbetet själv.
- ▶ Bakjour – du sköter hela projektet själv, men har tillgång till vår kompetens om kniviga situationer skulle dyka upp.
- ▶ Presentatör. Vi kan hålla presentationer för politiker, boende och andra berörda grupper.
- ▶ Biträde/bisittare. I samband med exempelvis ansökningar och miljökonsekvensbeskrivningar kan vi ta hand om de formaliteter som berör emissioner, buller och andra miljöfaktorer.
- ▶ Beräknare. Vi kan ta hand om kniviga beräkningar åt dig.
- ▶ Granskare. Vi kan utvärdera åtgärder du genomfört eller – ännu bättre – expertgranska idéer och förslag innan du sätter dem i verket. Båda varianterna är lönsamma investeringar som ger färre misstag och ökad kunskap.
- ▶ Totalansvar – vi kan ta hand om exempelvis kompletta utredningar, inklusive en tydlig och lättbegriplig rapport.

Kort om Trivector Traffic

Den här skriften är producerad av Trivector Traffic som sedan 1987 arbetar med trafik- och transportuppdrag för företag, länsstrafikbolag, kommuner och statliga verk.

Bland projekten finns allt från EU-projekt och regeringsuppdrag på strategisk nivå – t ex strategier för hållbara transporter och resor – till mer jordnära uppdrag, som till exempel kartläggning av de anställdas resor till och från arbetet, implementering av åtgärder samt utvärderingar av effekter.

Vi arbetar främst med frågor som rör vägar, bränsle, logistikupplägg, resvanor, miljöpåverkan, klimatstrategier, kvalitetssäkring, trafiksäkerhet, upphandling, framkomlighet. Här är några exempel på typiska uppdrag:

- ▶ Kartläggning av en verksamhets samtliga transporter
- ▶ Strategier och planer för transporter och klimat
- ▶ Resvaneundersökningar
- ▶ Upphandlingskrav – framtagande och uppföljning
- ▶ Beräkning av miljöbelastning
- ▶ Mål och åtgärdsprogram
- ▶ Kostnads- och nyttoberäkningar
- ▶ Utveckling av uppföljningssystem

När det behövs samarbetar vi med våra systerföretag: Trivector System, Trivector Logiq och Trivector Information.

Mer om Trivector hittar du på vår webbplats, www.trivector.se.

Trivector Traffic AB

Åldermansgatan 13, 227 64 Lund, tel 046-38 65 00, fax 046-38 65 25
 Barnhusgatan 16, 111 23 Stockholm, tel 08-545 551 70, fax 08-545 551 79
info@trivector.se • www.trivector.se/traffic

I Trivectorgruppen ingår fyra bolag:

Trivector Traffic AB arbetar som konsulter, forskare och utvecklare, med målet att skapa effektivare och mindre miljöbelastande trafiksystem.

Trivector System AB, som utvecklar och marknadsför publika informationssystem – bland annat kompletta realtids- och presentationssystem för kollektivtrafik.

Trivector Information AB – kartlägger och utvärderar organisationers interna och externa kommunikation samt gör den effektivare genom olika åtgärder – från strategier till praktiska informatörsinsatser.

Trivector LogiQ AB är konsulter och utbildare inom processbaserad verksamhetsutveckling. Uppdragsgivarna finns både inom industrin och tjänstesektorn.